

TÜRK HUKUKUNDA KÖTÜNİYETLİ MARKA BAŞVURU VE TESCİLİNDE İPTAL VE HÜKÜMSÜZLÜĞÜN KAPSAMI ÜZERİNE DÜŞÜNCELER*

REMARKS ABOUT CANCELLATION AND CONTENT OF THE INVALIDITY DURING ILL-INTENTIONED TRADEMARK APPLICATION AND REGISTRY IN TURKISH LAW

Yrd. Doç. Dr. Ozan CAN**

ÖZET

Marka hukukunda kötü niyetli markalar son dönemde önemli oranda yer işgal etmeye başlamıştır. 556 sayılı KHK'nin 35/1. maddesinde, marka tescil başvurusunun kötü niyetli yapıldığına yönelik itirazların ileri sürülebileceği düzenlenmiştir. İtiraz neticesinde kötü niyetli bir başvuru yapıldığı anlaşıldığı takdirde marka, iptal edilmektedir. Bunun yanında pozitif bir düzenleme olmasa da kötü niyetli marka tescilinin bir hükümsüzlük nedeni olduğu uygulama ve öğreti tarafından genel kabul görmektedir.

Marka hukukuna ilişkin düzenlemelerde kötü niyetli marka başvuru ve tescilinde hükümsüzlüğün kapsamının ne olduğu açık değildir. Ancak uygulamada ağırlıklı olarak gerek TPE gerek mahkemeler kötü niyetli marka başvurusunda tüm sınıflar yönünden iptal veya hükümsüzlük yoluna gitmektedir. Kötü

niyetin marka hukukundaki anlamı bağlamında bunun yerindeliği ve çözüm önerilerinin ortaya konması önem taşımaktadır. Zira marka üzerindeki hak, mülkiyet hakkının bir yansımasıdır. Bu yüzden iptal ve hükümsüzlüğün kapsamını belirlemek mülkiyet hakkı açısından da ele alınmak zorundadır.

Çalışmamızın konusu kötü niyetli marka başvurusunda ve tescilinde iptal ve hükümsüzlüğün kapsamıdır. Bu çerçevede öncelikle kötü niyetli marka başvurusu ve tescili ile buna karşı mevcut TPE ve yargı uygulaması genel hatları ile ele alınacak, daha sonra tüm sınıflar yönünden iptal ve hükümsüzlüğün yerindeliği ve çözüm önerileri sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Marka, kötü niyetli marka başvurusu, kötü niyetli marka tescili, hükümsüzlük

* Bu makale, 28 Kasım 2014 tarihinde düzenlenen "1. Fikri Mülkiyet Hukuku Uluslararası Sempozyumu"nda tebliğ olarak sunulmuştur.

** Kırıkkale Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Öğretim Üyesi, (ozancan06@gmail.com).

ABSTRACT

Ill-intentioned trademarks have started to occupy considerable place in trademark law in Turkey. According to the article No. 35/1 of the Regulation having the Power of Code numbered 556, it is arranged that objections may be placed claiming that the trademark registration applications are enforced for ill-intentioned purposes. On the other hand applications and doctrine indicate that if it is understood that an ill-intentioned application for trademark registration is made shall be taken as the bases for its invalidity even if there is no positive arrangement on this matter.

The meaning of the ill-intentioned trademark application and the invalidity of its registration are not clearly defined in the arrangements about the trademark law. However in practice, both the Turkish Patent Institute and the courts tend to take decrees towards its cancellation and invalidation on the part of all of the classes. The appropriateness of this conduct and the presentation of the solution proposals are important within the content of the meaning of ill-in-

tention in the trademark law. Because the right in the trademark law is a reflection of the property right. Therefore it is essential that the content of cancellation and invalidity should be specified and this should be considered within the content of property right.

The subject of our study is the content of cancellation and invalidity during the application and registration of ill-intentioned trademarks. In this framework, primarily the fact of ill-intentioned trademark application and its registration shall be specified and the existing applications of the existing Turkish Patent Institute and also that of the current Turkish jurisdiction shall be considered and thereafter, the appropriateness of its cancellation and invalidity and thereafter the relevant solution proposals shall be presented.

Keywords: *Trademark, ill-intentioned trademark application, ill-intentioned trademark registration, invalidity.*

I. GİRİŞ

Türk marka hukukuna ilişkin düzenlemelerde kötü niyetli marka, kötü niyetli marka başvurusu veya tescile ilişkin herhangi bir tanıma rastlanmaktadır. 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin (=MarkKHK) 35/f.1 maddesinde, marka tescil başvurusunun kötü niyetli yapıldığına yönelik itirazların ileri sürülebileceği, hükümsüzlük halleri başlığına taşıyan 42. maddenin 1. fıkrasının a bendinde ise, 7. maddede sayılan hallerde hükümsüzlük davası açılabilmesi, ancak tanınmış markalarla ilgili davanın tescil tarihinden itibaren 5 yıl içinde açılması gerektiği, markanın tescilinde kötü niyet varsa iptal davasının süreye bağlı olmayacağı belirtilmek suretiyle kavrama değinilmiştir¹. Fakat bu düzenlemeler kötü niyetli marka başvurusunu tam olarak ortaya koymaktan uzaktır.

Kanuni düzenlemedeki eksikliğin bir sonucu olsa gerek, uygulamada genellikle Türk Patent Enstitüsü (=TPE) ve mahkemelerin kötü niyetli marka başvuru ve tescilinde tüm sınıflar yönünden iptal veya hükümsüzlüğe gittiği görülmektedir. Ancak kötü niyetli markada tüm sınıflar yönünden hakkın ortadan kaldırılması bazı yönlerden sorunları bünyesinde taşımaktadır. Örneğin, bazı sınıflar yönünden hükümsüz kılınması gereken bir markanın tüm sınıflar yönünden hükümsüz kılınması halinde bireylerin mülkiyet hakkı sınırlanabilecektir. Bu çalışmada biz kötü niyetli markanın yaptırımını olarak tüm sınıflar yönünden iptal ve hükümsüzlüğün yerindeliğine eğileceğiz.

Çalışmamızda genel olarak "kötü niyetli marka" ibaresi kullanılacak ve bununla, kötü niyetli marka başvurusu ve kötü niyetli marka tesciline işaret edeceğiz. Ancak yer yer "kötü niyetli marka başvurusu" veya "kötü niyetli marka tescili" ibareleri de ayrı ayrı veya birlikte kullanılacaktır.

A. Kötü Niyetli Marka Başvurusu

Kötü niyetli markanın tanımını yapmak için öncelikle kötü niyetin ne olduğunu ortaya koymak gerekir. Hukukumuzda kötü niyet tanımlanmamıştır. Buna karşın kavramı izah için özellikle de subjektif olgunun tespiti için iyi niyete başvurulmaktadır. İyi niyete sadece bir hüküm olarak değil, özel hukuka yön veren bir ilke anlamında Medeni Kanun

(=MK) m. 3'te yer verilmiştir. Bu hüküm uyarınca, *Kanunun iyi niyete hukukî bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyi niyetin varlığıdır. Ancak, durumun gereklerine göre kendisinden beklenen özeni göstermeyen kimse iyi niyet iddiasında bulunamaz.* İyi niyet ve kötü niyet bir madalyonun iki yüzü gibi olduğundan kötü niyetin tanımını yapabilmek için öncelikle iyi niyetin ortaya konması yararlı olacaktır. İyi niyet, bir hakkın geçerli surette kazanılmasını önleyen herhangi bir hususun hakkı kazanacak olan kimse tarafından bilinmemesi demektir². O halde kötü niyeti, bir bakıma iyi niyetli olmama hali, yani bir hakkın geçerli surette kazanılmasını önleyen hususu bilmesine rağmen hareket etmek veya susmak suretiyle başkalarına zarar vermek şeklinde tanımlamak mümkündür. Ancak bu açıklamalar yapılırken, elbette MK m. 2 anlamında dürüstlük kuralının göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Kötü niyetli markada MK m. 3 anlamında iyi niyet terimine, başvuru sahibinin markanın sahibi olmadığını bilmesi yönünden subjektif niyetin tespiti için müracaat etmekteyiz. Başvuru sahibinin marka hakkı olmadığını bilmesine rağmen başvuru yapması MK m. 2 anlamında dürüstlük kuralının ihlali niteliği taşıdığını söylemeye zaten gerek yoktur. Bu tanım göz önüne alındığında, kötü niyetli marka, hak sahibi olmadığını bilmesine rağmen dürüstlük kuralına aykırı şekilde tescil için başvuruda bulunulan veya tescil ettirilen marka olarak tanımlanabilir. Sonuç olarak kötü niyetli markada esas olan dürüstlük kuralına aykırı şekilde marka tescilinde bulunulmasıdır. Nitekim Türk yargı uygulaması, başvuru sahibinin markanın aynısının veya benzerinin bir başkası tarafından kullanıldığını bilmesi veya bilmesi gerekmesi halini kötü niyetin varlığında önemli görmektedir³. Örneğin, gerçek hak sahibi olmamakla birlikte başkasının ticaretinde kullandığı tescilsiz bir işareti, kendisinin hak sahibi olmadığını bile bile tescili için başvuruda bulunan kimse kötü niyetli sayılacaktır. *Tekinalp*, kötü niyetin geniş yorumlanması ve gerçekte kullanmayıp, yedekleme veya marka ticareti yapmak amacına veya şantaja yönelik markaların kötü niyetli marka başvuru olarak kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir⁴. Markayı

2 **Akıntürk**, Turgut, Medeni Hukuk, 11. Baskı, İstanbul 2005, 79-80.

3 Yargıtay HGK 2008/11-501 E. ve 2008/507 K. sayılı kararında kötü niyeti belirlemek için bilme ve bilmesi gerektiği unsurlarını vurgulamak amacıyla "...davalının tekstil alanında faaliyet gösteren bir kişi olduğu, basiretli bir tacir gibi davranması gerektiği, kullanacağı işaretin bir başkasına ait olup olmadığını araştırmakla yükümlü olduğu..." şeklinde belirtmek suretiyle ilkeleri ortaya koymuştur.

4 **Tekinalp**, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2004, s. 366.

1 Her ne kadar 44. maddede de marka sahibinin kötü niyetli olarak hareket etmesinden bahsedilmiş olsa da çalışmamızda marka sahibinin kötü niyetli hareketleri inceleme konusu yapılmayacaktır.

kullanma yerine marka ticareti yapma amacı taşıyan spekülasyon⁵ veya başkası tarafından kullanılan bir markanın aynısının veya benzerini bilerek ve haklı bir neden olmaksızın sırf rakibini engellemek amacı taşıyan engelleme markaları⁶ kötü niyetli marka başvurusu olarak değerlendirmektedir⁷. Ancak kötü niyetli marka başvuruları sadece bunlarla sınırlı değildir. Alman Markalar Kanunu'nun (Markalar ve Diğer İşaretler Kanunu) kötü niyetli marka başvurusunun hükme bağladığı 50/f.1. bağlamında saldırı, tuzak, transfer, ihtiyat, tekrarlama, hileli, vekil markaları, aynı markanın birden çok defa tescili, ortak markaların, serbest işaretlerin marka olarak tescilinde kötü niyetli marka başvurusunun gündeme gelebileceği ileri sürülmektedir⁸.

B. Kötü Niyetli Marka Başvurusuna Karşı İtiraz

556 sayılı KHK'nin 35/f.1 maddesinde, marka tescil başvurusunun kötü niyetli yapıldığına yönelik itirazların ileri sürülebileceği ifade edilmek suretiyle kötü niyetli marka başvurusuna karşı daha baştan, henüz marka tescil edilmeden önlem alınmış, böylece kanun koyucu kötü niyetin marka hukukunda uygulanmasında açık bir tavır takınmıştır. Bu bağlamda itiraz nedenlerinden birisi olarak kötü niyet hükme bağlanmıştır.

35. madde kapsamında itiraz sahibi ilgili kişiler, başvurunun kötü niyetli bir başvuru olduğunu ve bunun tescil edilemeyeceğini ileri sürmektedirler. Bu bağlamda itiraz sahibi kişinin hukuki anlamda bir talebi söz konusu olup, bu talebin TPE tarafından red veya kabul şeklinde karara bağlanması gerekmektedir. Bu bakımdan talep sahibi açısından husumet esasları geçerlidir⁹. MarkHKH m. 35 f. 1 kapsamında bir itiraz TPE'ce re'sen göz önünde bulundurulamaz¹⁰. TPE, kötü niyetli marka başvurusuna karşı, itiraz üzerine inceleme yapmaktadır. Bu

nedenle re'sen inceleme veya itiraz üzerine inceleme ölçütü bakımından kötü niyetli marka başvurusu, nisbi veya mutlak red nedenleri açısından bir sınıflandırma yapılırsa, TPE 556 sayılı KHK'nin 7. maddesi anlamında mutlak red nedeni olarak düzenlenmediğinden, itiraz üzerine harekete geçildiğinden, nisbi red nedeni olarak kabul edilmelidir¹¹.

1. TPE'nin Kötü Niyetli Marka Başvurusunu İncelemesi

TPE, önüne gelen kötü niyetli marka itirazını 556 sayılı KHK'nin 36. maddesi çerçevesinde inceleyecektir. Kötü niyetli tescil başvurusuna itiraz ile mutlak veya nispi red nedenlerine dayalı itiraz aynı başvuru ve inceleme prosedürüne tâbidir¹². Enstitü, itirazları incelerken gerekli gördüğü süre ve sıklıkta tarafların itiraz ve karşı görüşlerini ilgili taraflara iletir ve yazılı görüşlerini alır. Hatta Enstitü, gerekli görürse tarafları uzlaşmak için bir araya getirir. İtirazda kötü niyete ilişkin ek belge ve kanıtlar ve gerekçeler süresinde sunulmak zorundadır. Kötü niyet itirazı da dosya üzerinden incelenir. TPE, gerekli gördüğü takdirde, tarafların görüşünü alma hakkına sahip olduğundan, layihalar teatisi benzeri bir prosedürün uygulanması da mümkündür¹³. Kurum, kötü niyetli başvuruya ilişkin olarak incelemeyi yapacak ve bir karara varacaktır.

2. TPE'nin Kötü Niyetli Marka Başvurusuna İlişkin Kararının Kapsamı

TPE, itirazı mutlak veya nisbi red nedenlerine dayalı itirazla aynı prosedüre uygun inceleyeceğinden vereceği kararın inceleme yetkisi çerçevesinde ele alınması gerekir. MarkHKH'nin 32. maddesinde markanın kullanılacağı ve tescil kapsamına girmesi talep edilen mallar veya hizmetlerin bir kısmı veya tamamı itibarıyla başvurunun özellikle 7. madde hükümleriyle uygunluğunun inceleneceği, başvurunun uygun görülmeyen mallar veya hizmetlerin tamamı veya bir kısmı itibarıyla reddedileceği ifade edilmiştir. Diğer yandan itirazda inceleme usulünü düzenleyen 36. maddede, itirazın başvuruda kullanılacağı belirtilen mallar veya hizmetlerden bir kısmıyla ilgili olarak geçerli bulunursa, bu mallar veya

5 Bkz. **Bilgili**, Fatih, Marka Hukukunda Hakkın Kötüye Kullanımı, 1. Baskı, Ankara 2006, s. 135; **Memiş**, Tekin, "Türk Hukukunda Kötüniyetli Marka Tesciline Bağlanan Sonuçlar", Fikri Mülkiyet Yıllığı, İstanbul 2009, s. 407 vd.; OLG Hamburg GRUR 1995, s. 816- 817; **Wiedmann**, Elke, Der Rechtsmissbrauch im Markenrecht, Konstanz 2002, s. 186 vd.; **Bous**, Ulrich, in Heidelberger Kommentar zum Markenrecht, (Hrsg. Ekey, F./ Klippel/D.) Heidelberg 2003, § 50, Nr. 23.

6 **Wiedman**, s. 171; **Bilgili**, Marka Hukuku, s. 124.

7 Engelleme ve spekülasyon markaları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Karasu**, Rauf, "Spekülasyon ve Engelleme Markaları", Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi (FMR), 2008, C. 8, S. 3, s. 11 vd.

8 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Wiedmann**, s. 166 vd.; **Bilgili**, Marka, Hukuku, s. 208 vd.

9 **Bilgili**, Fatih, "Türk Marka Hukukunda Kötü Niyetli Marka Tescili Başvurusuna Karşı İtiraz", TBB Dergisi, 2007, S. 70, s. 28.

10 **Bilgili**, Türk Marka, s. 30.

11 Buna karşın kötü niyetli marka başvurusu, Alman Markalar Kanunu'nun mutlak red nedenlerini düzenleyen 8. maddesinde hükme bağlanmıştır.

12 **Bilgili**, Türk Marka, s. 30.

13 **Yasaman**, Hamdi/**Altay**, Sıtkı **Altay/Ayoğlu**, Tolga/**Yusufoğlu**, Fülürya/**Yüksel**, Sinan, Marka Hukuku, 556 Sayılı KHK Şerhi, 1. Baskı, C. II, İstanbul 2004, s. 832-833.

hizmetlere ilişkin olarak kabul edileceği zikredilmiştir. Bu hükümler göz önüne alındığında TPE'nin inceleme yetkisinde takdir hakkının da sınırlandırıldığı görülmektedir. Kısmi yönden red nedenleri varsa, kısmi iptale; tüm mal ve hizmetler yönünden tescil engeli varsa hepsi yönünden iptale karar verilecektir¹⁴. O halde kötü niyetli başvuruya karşı itirazda da diğer itirazlarda olduğu gibi kurumun tüm veya bazı mallar veya hizmetler için karar verebileceği ortaya çıkmaktadır.

Kötü niyetli bir başvuru da mutlak ve nisbi red nedenleri prosedürüne bağlı olarak inceleneceğinden TPE'nin kötü niyetin belli bazı sınıflarda söz konusu olduğu anlaşıldığı takdirde bu sınıflar yönünden iptale karar vermesi gerekir. Aksi takdirde inceleme prosedüründe idare, hukuka aykırı davranmış sayılacaktır.

Aynı şekilde bundan çıkan diğer bir sonuç ise, TPE'nin, kötü niyetli marka başvurusu temelli bir itirazı incelerken taleple bağlı olması gerektiğidir. Dolayısıyla birden fazla sınıfı içeren kötü niyetli marka başvurusunun incelenmesinde de TPE, red talebi ile bağlı olacak, talep edilen mal ve hizmetleri inceledikten sonra kötü niyet varsa talep kadının iptaline karar verecek ve marka başvurusunu o oranda reddedecektir. TPE'nin talebi aşar nitelikte bir karar vermesi mümkün değildir. Bu, 32 ve 36. maddenin bir sonucudur.

Bu noktada kötü niyetin hangi sınıflar açısından ileri sürüldüğü ve ispat edildiğinin ortaya konulması gerekir. Örneğin, eğer başvuru sahibi 30.¹⁵ sınıftaki mallar açısından kötü niyetli marka başvurusu yapmakla birlikte aynı anda, *olur ki ileride ticari faaliyette*¹⁶ bulunurum düşüncesiyle 25¹⁷, 27¹⁸

gibi sınıflarda da başvuru yaptığında, açıkça 30. sınıftaki emtialarda kötü niyet ispat edildiği noktada sadece bu sınıfta tescil reddedilmeli, diğer sınıfların ise tesciline izin verilmelidir. Ancak tüm sınıflar yönünden kötü niyetin olduğu hallerde elbette tamamı için red kararı verilmesi gerektiği açıktır.

3. TPE YİDK'nin Kötü Niyetli Marka Başvurusunu İncelemesi

TPE, kötü niyetli tescile karşı itirazı yerinde bulursa başvuruyu reddedecektir. Başvuru sahibi bu karara itiraz edebilir. Buna karşın kötü niyetli başvuruya itiraz reddedilirse başvuru, tescil olunarak Resmi Marka Gazetesi'nde ilan olunur. Fakat itiraz sahibinin bu karara karşı itiraz etmeye hakkı vardır. Dolayısıyla her iki ihtimalde de konunun YİDK gündemine gelmesi kuvvetle muhtemeldir.

Kötü niyetli başvuruya karşı YİDK, 1 ay içinde diğer taraf veya makam tarafından ileri sürülen görüşler hakkında tarafları görüşlerini bildirmeye davet eder. YİDK de itirazı yine dosya üzerinden inceleyecek ve karar verecektir.

4. TPE YİDK'nin İnceleme Yetkisinin Kapsamı

Yeniden İnceleme ve Değerlendirme Kurulu kötü niyet itirazı çerçevesinde incelemesini yapar ve kararını verir. YİDK, itirazın incelenebilir olup olmadığını şekli yönden ele almakta ve öncelikle gerekçelere bağlı olmak zorundadır¹⁹.

YİDK de incelemesini mutlak ve nisbi red nedenleri temelinde ve aynı prosedöre göre yapacağından kısmıveya tüm sınıflar yönünden red nedenlerinde ayrı ayrı değerlendirme yapıp kısmı veya tüm sınıflar yönünden iptale karar vermek zorundadır. YİDK'ye gerekçeli başvuru zorunluluğu, taleple bağlılık ilkesini de gündeme getireceğinden tıpkı yayına itirazda olduğu gibi Kurul da talep kapsamında karar verecek, talebi aşan nitelikte bir karara varamayacaktır. Dolayısıyla kötü niyet ispat edildiği noktada sadece bu sınıfta tescil reddedilmeli, diğer sınıfların ise tesciline izin verilmelidir. Ancak tüm sınıflar yönünden kötü niyetin olduğu hallerde tamamı için red kararı verilmesi gerektiğini belirtmeye gerek yoktur.

14 Alman Marka ve Diğer İşaretler Hakkında Kanun'un 50. maddesinin son fıkrası da bazı mal ve hizmetlere ilişkin olarak hükümsüzlük nedenlerinin varlığında kısmi hükümsüzlüğü kabul etmiştir.

15 **30. Sınıf:** Kahve, Kakao; Kahve Veya Kakao Esaslı İçecekler, Çikolata Esaslı İçecekler, Makarnalar, Mantılar, Erişteler, Pastacılık Ve Fırıncılık Mamulleri, Tatlılar. Bal, Arı Sütü, Propolis, Yiyecekler İçin Çeşni/Lezzet Vericiler, Vanilya, Baharatlar, Domates Sosları Dahil Olmak Üzere Soslar Mayalar, Kabartma Tozları. Her Türü Un, İrmikler, Nişastalar, Toz Şeker, Kesme Şeker, Pudra Şekeri, Çaylar, Buzlu Çaylar. Şekerlemeler, Çikolatalar, Bisküviler, Krakerler, Gofretler. Sakızlar. Dondurmalar, Yenilebilir Buzlar, Tuz, Hububat(Tahıl) Ve Mamulleri. Pekmez.

16 Marka hukukunda marka başvurusunda bulunabilmek için bir işletmeye sahip olmak gerekmez. Dolayısıyla işletmeye sahip olmamak tek başına kötü niyeti gösterme yetmeyecektir. Bu konuda ve genel olarak kötü niyetli marka başvurusu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Ingerl**, Reinhard/ **Rohnke**, Christian, Markengesetz, 3. Aufl., München 2010, Nr. 303; **Helm**, Horst, "Die bösgläubige Markenmeldung", GRUR 1996, s. 593 vd.

17 **25. Sınıf:** Koruyucu Amaçlı Olanlar Hariç Her Türü Malzemedden Yapılmış İç-Dış Giysiler, Çoraplar, Ayakgiysileri. Baş Giysileri.

18 **27. Sınıf:** Halılar, Kilimler, Yolluklar, Seccadeler. Muşambalar, Yapay Çimen, Döşemelik Mantarlı Muşamba (Linolyum), Spor Amaçlı Mindirler, Tekstilden Olmayan Duvar Kaplamaları, Duvar Kağıtları.

19 Bkz. 556 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulanması Hakkında Yönetmelik m. 36.

C. Kötü Niyetli Markaya Karşı Hükümsüzlük Davası

MarkaKHK'nin hükümsüzlüğü düzenleyen 42. maddesinde kötü niyetli markaya karşı hükümsüzlük davası açılabilirliğinden bahsedilmemektedir²⁰. Buna karşın 556 sayılı KHK'nin kaynağını oluşturan 40/94 sayılı Topluluk Marka Tüzüğü'nün 51/1-b sayılı maddesinde ve 89/104 sayılı Avrupa Birliği Marka Yönergesi'nin 3/2 sayılı maddesinde, bir ticari markanın kötü niyetle tescil ettirilmesinin hükümsüzlük sebebi oluşturduğu açıkça ifade edilmiştir. Esasında mehzaz hukuk sistemlerine gitmeden de 35. maddenin 1. fıkrasının varlığı temelinde kötü niyetli tescilin hükümsüz kılınabileceği kabul edilmelidir²¹. Zira kötü niyetli bir başvurunun reddedileceği bir marka hukuku sisteminde tescilli markanın hükümsüz kılınmayacağını iddia etmek mümkün gözükmemektedir. Kötü niyetli marka başvurusuna izin vermeyen bir marka hukuku sisteminin kötü niyetli marka tesciline izin vermesi öncelikle (evleviyetle, haydi haydi) kabul edilemez.

Alman hukukunda ise hükümsüzlük 50. maddede düzenlenmiş bu maddenin 1. fıkrasında mutlak red nedenlerinin düzenlendiği 8. maddede açıkça kötü niyetli (bösgläubig) markanın hükümsüz kılınacağı belirtilmiştir²². Diğer yandan kötü niyetli başvuru, bu hukuk çevresinde Patent Dairesi yanında herkesin başvurabileceği bir hükümsüzlük sebebi olarak kurgulanmıştır.

20 Fakat aynı maddede, tanınmış markanın tescilinde kötü niyet varsa iptal davasının süreye bağlı olmadığı zikredilmiştir.

21 **Arkan**, Sabih, Marka Hukuku, C. II, Ankara 1997, s. 158. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da 16.7.2008 tarih ve E. 2008/11-501, 2008/507 K. sayılı kararında açıkça bu eğilimi sergilemiştir. *Marka Hukukunda genel olarak kabul gören anlayışa göre, tescil yoluyla sağlanan marka korumasının amacına aykırı biçimde kötüye kullanılması yoluyla başkasının markasından haksız olarak yararlanmak veya gerçekte kullanılmayıp yedekleme, marka ticareti yapmak amacına ya da şantaja yönelik başvuru ve tesciller kötü niyetli olarak kabul edilmektedir. Kötü niyetin varlığı her somut olayın özellikleri göz önüne alınarak belirlenmelidir. Dava konusu uyumsuzlukta, davacı taraf markasını 25. sınıf giysiler için 1995 yılında menşe ülke Fransa'da tescil ettirdikten sonra, davalının marka başvurusu yaptığı 18.10.2001 tarihine kadar geçen süre içerisinde de, markasını 31.01.1997 tarihinde WIPO (Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü) nezdinde tescil ettirdiği ve İtalya, İspanya, Portekiz gibi moda sektöründe son derece önemli ülkelerde tescil ve yatırım yoluyla kullandığı, herhangi bir anlam içermeyen fantezi bir ibareden oluşan markanın benzerinin haklı bir sebep olmaksızın aynı sektörde faaliyet gösteren davalı tarafından tescil ettirilmesinin ise davacı markasından yararlanma amacını taşımaması nedeniyle kötü niyetli tescil olarak kabulü gerektiği sonucuna varılmıştır.*

22 Alman hukukunda mutlak red nedenlerinin incelenme usulünü düzenleyen 37. maddenin 3. fıkrasında kötü niyetli marka başvurusuna karşı patent dairesinin resen inceleme ile red hakkı tanınmıştır.

1. Kötü Niyetli Markaya Karşı Hükümsüzlük Davasında Hükümsüzlüğün Kapsamı Konusunda Yargıtay'ın Yaklaşımı

Türk hukukunda Yargıtay genel bir eğilim olarak kötü niyetli marka hükümsüzlük davalarında kötü niyetin varlığı halinde tüm sınıflar veya ilgili sınıfın tüm alt sınıfları bakımından markanın hükümsüzlüğüne karar vermektedir²³. Tanınmış markalar veya diğer markalar açısından bir ayırım yapılmadan kötü niyetin varlığı halinde tüm sınıflar yönünden markanın hükümsüzlüğü yoluna gidilmektedir. Peşinen belirtmek gerekir ki bu yaklaşımın 556 sayılı KHK'nin sistemi ve olması gereken hukuk yönünden çok da yerinde olmadığını düşünüyoruz. Aşağıda bu savımızı yönelik gerekçelerimiz sıralanacaktır.

2. Kötü Niyetli Markaya Karşı Hükümsüzlük Davasında Hükümsüzlüğün Kapsamını Belirlemek Bakımından Taleple Bağlılık İlkesi

Türk marka hukukunda kötü niyetli marka başvurusunda TPE re'sen bir inceleme yapılmaktadır. Dahası kötü niyetli marka başvurusuna karşı itiraz ve hükümsüzlükte davacı sıfatı herkese tanınmamıştır. Hal böyle olunca kötü niyetli başvurunun daha dar kapsamlı bir hak olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Buna karşın Alman hukuku kötü niyetli marka başvurusunda re'sen incelemeyi

23 Fakat Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, 26.3.2012 tarih ve 2010/13602 Esas, 2012/4701 Karar sayılı kararında kötü niyetli marka başvurusunda kısmi yönden hükümsüzlüğe gidilmesi gerektiğini isabetli bir şekilde ifade etmiştir. Kararda şöyle denmektedir: "...Her ne kadar Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 16.07.2008 tarih ve 501/507 sayılı kararında da benimsendiği üzere, 556 sayılı KHK'nin 42. maddesinde başlıbaşına hükümsüzlük nedeni olarak öngörülmemen kötü niyet iddiasına dayalı olarak da tescilli markanın hükümsüz kılınabileceği kabul edilmiş ise de, söz konusu kötü niyet hususunun başvuru sahibinin 556 sayılı KHK'nin 8/4.fıkrasının ilk cümlesine dayalı olarak sicilde tescilli bir markanın kapsadığı mal veya hizmetlerden farklı türdeki mal veya hizmetler için marka başvurusu yapabileme hakkının elinden alınması sonucunu doğuracak şekilde bir iptal nedeni olarak kabulü mümkün değildir.

Öte yandan, davalının marka başvurusuna karşı davacı tarafça yapılan itirazda 556 sayılı KHK'nin 35. maddesi uyarınca başvurunun kötü niyetle yapıldığı hususu da ileri sürülmüştür. Yukarıdaki paragrafta da açıklandığı üzere, 556 sayılı KHK'nin 8/4. maddesinin ilk cümlesine göre uyumsuzluk konusu "Princo" ibaresinin davacı adına tescilli olduğu 9.sınıf emtiaadan farklı sınıflardaki mal ve hizmetler bakımından marka olarak tescilli için davalı tarafından başvuru yapılmasının yasal bir hak olduğu dikkate alındığında, mahkemece bu hakkın kullanılmasının aynı KHK'nin 35 ve MK'nun 2. maddeleri kapsamında kötü niyetli bir davranış olarak değerlendirilmesi doğru görülmüştür."

tanımaktadır. Öğretide haklı olarak Türk marka hukukunda kötü niyetli tescille etkin mücadele edilememesinin nedeninin kötü niyetli tescilin 89/104 nolu AB Marka Yönergesi ile tanınan olanağın ve Alman hukukunda benimsenen çözümün aksine bir hükümsüzlük nedeni olarak MarkHK'de düzenlenmemiş olmasından kaynaklandığı, hâlbuki Alman hukukundaki gibi, kötü niyetli tescil herhangi bir süreye tâbi olmayan hükümsüzlük nedeni olarak öngörülmüş ya da hem itiraz hem hükümsüzlük hali olarak düzenlenmiş olsaydı bunlarla daha etkin bir mücadele edebilme imkânı doğabileceği ileri sürülmektedir²⁴.

Her ne kadar kötü niyetin mahkemelerce re'sen gözetileceği esas olsa da kötü niyetli bir marka başvurusuna karşı TPE YİDK'nin vermiş olduğu bir karara karşı dava açılması halinde ise mahkemenin YİDK kararının yerindeliğini incelerken, verilen karar çerçevesinde re'sen inceleme yapacağı açıktır. Dolayısıyla mahkemelerin re'sen inceleme yetkisi, olsa olsa TPE kararının yerindeliği bağlamında icra edilecektir. Böyle bir durumda ise mahkemenin taleple bağlı olacağı açıktır. O halde pozitif hükümlerin düzenlenme tarzı yönünden gerek yayına itirazda gerek itirazda daha dar bir yaklaşım sergilenmesi gerekirken, hükümsüzlük davası açıldığında re'sen incelemeye dayalı olarak tüm sınıflar yönünden hükümsüzlüğe karar verilmesi mümkün değildir. Pozitif hukuk yönünden eğer hükümsüzlük re'sen incelenecek bir husus olarak düzenlenirse bir an için tüm sınıflar yönünden bir hükümsüzlük kabul edilebilir. Fakat taleple bağlılık ilkesi nazara alındığında yine de tüm sınıflar yönünden hükümsüzlüğe karar verilmesi mümkün gözükmemektedir.

Taleple bağlılık ilkesi HMK m. 26'da düzenlenmiş olup, kısaca, hâkimin talep sonucuyla bağlı olması ve ondan fazlasına veya başka bir şeye karar verememesi anlamına gelmektedir. Taleple bağlılık ilkesi gereği olarak gerek TPE gerek kötü niyetli başvuruya karşı bir hükümsüzlük davası açıldığında mahkeme, talep edilenle sınırlı bir inceleme yapmalıdır. Her ne kadar kötü niyet mahkemelerce re'sen²⁵ dikkate alınsa da taleple bağlılık ilkesinin geçerli olduğu hukuk davalarında talepten fazlasına hükmedilememesi gerekir. Bu bağlamda kötü niyetli birden fazla sınıftan başvurunun yapıldığı bir başvuruya karşı tüm sınıftan hükümsüzlük talebi ile itiraz

edilmişse ancak ve ancak tüm sınıftan hükümsüzlük sabitse toptan hükümsüzlüğe karar verilecek, aksi takdirde sadece kötü niyetin tespit edildiği sınıflar yönünden markanın hükümsüzlüğüne gidilecek, diğer sınıflardaki talebin reddedilmesi gerekir.

3. Mahkeme Kararında Hükümsüzlüğün Kapsamını Belirlemek Bakımından Mülkiyet Hakkının Yol Gösterici Özelliği

Marka, sınaî mülkiyet hakkının kapsamı içinde yer almakta olup gayri maddi mallar arasında önemli bir yer tutmaktadır²⁶. Günümüzde marka, işlemlere ait birçok gayrimenkulden, araçtan, kıymetli madenden daha değerli bir malvarlığı unsurudur. Bu nedenle temel haklar açısından da konunun ele alınması gerekir. 1982 Anayasası da 35. maddesinde koruma altına alınan mülkiyet hakkının sadece taşınır ya da taşınmazları değil; marka ve patent hakları, fikri mülkiyet hakları, alacak hakları gibi maddi bir varlığı olmayan hakları da kapsadığına karar vermiştir²⁷. Zaten Anayasanın 35. maddenin gerekçesinde de mülkiyet hakkının para ile ölçülebilen tüm değerleri ifade ettiği belirtilmektedir²⁸.

Mülkiyet hakkının kapsamında yer alan marka ile ilgili hükümlerde hakkı ortadan kaldıran düzenlemeler kanunla yapılmak zorundadır²⁹. Bir kere kanun hükmünde kararnameye dayalı olarak yorum yoluyla, kötü niyetin bir hükümsüzlük nedeni olarak öngörülmesindeki sakınca bir yana, mahkemeler, temel haklara ilişkin olarak karar verirken dar yorum yapmalıdır. Çünkü özgürlüklerden mahrumiyet oluşturan hallerin dar yorumlanması esastır.

26 Hatta, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi bağlamında da fikri ve sınaî mülkiyet haklarının ve bu arada markanın sözleşme kapsamına girdiği yönünde birçok mahkeme içtihadı bulunmaktadır (bkz. *Anheuser-Busch INC/Portekiz, BN 73049/01* kararı, Karar Tarihi: 11.10.2005). Karar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. **Gemalmaz**, Haydar Burak, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Açısından Mülkiyet Hakkının Sınırlanmasında 'Adil Denge' İlkesi", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2011, C. LXIX, S. 1-2, s. 347 vd.

27 31.1.2008 tarihli ve E:2004/81, K:2008/48 sayılı karar, *Resmî Gazete*, T. 20.03.2008 sayı. 26822.

28 **Ertaş**, Şeref, "Mülkiyet Hakkının Yeni Boyutu ve Bu Hakka Getirilen Daraltımların Anayasa ve İnsan Haklarına Uygunluğu", in. Türk Medeni Kanununun Yürürlüğe Girişinin 80. Yılı Münasebetiyle Düzenlenen Sempozyum, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2006, s. 137.

29 Anayasa Mahkemesi 9.4.2014 tarih ve 2013/147 E., ve 2014/75 K. sayılı kararında, marka hakkının mülkiyet hakkı kapsamında bir temel hak olduğunu ve temel hakların kanun hükmünde kararname ile düzenlenemeyeceğinden bahisle kullanmama nedeniyle markanın hükümsüzlüğünü düzenleyen 556 sayılı KHK'nin 42. maddesinin 1. fıkrasının c bendini anayasaya aykırı bulup iptal etmiştir. Karar metni için bkz. <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/07/20140724-19.pdf>).

24 **Bilgili**, Türk Marka, s. 39.

25 Bkz. T.C. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu Kararı, E. 1949/17, K. 1951/1, K.T. 14.2.1951.

Hatta istisnai hükümlerin dar yorumlanması gerekir³⁰. Mülkiyet hakkının esas olduğu bir hukuk sisteminde hakkı ortadan kaldıracı nitelikteki hükümler ve bu arada hükümsüzlük, istisnai hüküm olarak değerlendirilmelidir. O halde tüm sınıflar yönünden kötü niyet mevcut değilse, temel hakların çekirdeği olan mülkiyet hakkı kapsamında yer alan markanın hükümsüz kılınmasında daha dikkatli davranılması ve tüm mal ve hizmetler yönünden hükümsüzlüğe karar verilmemesi icap eder. Aksi takdirde bireylerin mülkiyet hakkı zedelenebilecek, hatta Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin güvence altına aldığı bir hakka istisna getiren hükümlerin dar yorumlanması³¹ gerekir ilkesine ters düşülmüş olacaktır.

4. Mahkeme Kararının Kapsamı Belirlemek Bakımından İyi Niyetin Rolü

Yukarıda da açıklandığı üzere, iyi niyet, bir hakkın ya da hukuki sonucun doğmasına engel bir nedenin varlığın bilmeme veya bilmesi de gerekememe halidir³². Hukukumuzda iyi niyet asıldır. MK m. 3/f.1'de bu ilke, *Kanunun iyi niyete hukuki bir sonuç bağladığı durumlarda, asıl olan iyi niyetin varlığıdır* şeklinde ifade edilmiştir. Bir hakkın veya hukuki işlemin doğumunda kişinin iyi niyetli olup olmadığını karşı tarafın iddia ve ispat etmesi gerekir. Başka bir ifadeyle kişiler, bir hakkın ya da hukuki işlemin doğumunda iyi niyetli kabul edilirler. Ancak bu kuralın istisnası kötü niyetin kanıtlanması veya olaydan açıkça anlaşılmasıdır³³. Kişinin iyi niyetli olmadığı açıkça anlaşılıyorsa iyi niyet iddiasında bulunamaz³⁴. O halde iyi niyet kural ve karine, kötü niyet istisna ve ispata muhtaç kabul edilmekte, ispatın kötü niyet iddiasında bulunan kişi tarafından yapılması gerekmektedir³⁵.

Bu açıklamalar kapsamında iyi niyetin esas olduğu bir hukuk sisteminde marka başvurusunda

bulunan kişilerin iyi niyetli olduğu, dolayısıyla kötü niyetli olmadığı kabul edilmek zorundadır. Meğer ki başvuru veya marka sahibinin iyi niyetli olmadığı açıkça anlaşılsın. Örneğin, dünya çapında tanınmış bir gıda markasının veya içecek markasının aynıının tescili için başvuru yapıldığında iyi niyet iddiası sürülemez. Dolayısıyla iyi niyetin esas olmasının bir diğer sonucu ise, başvuru sahibinin kötü niyetli olup olmadığının özenle tespit edilmesi ve mümkün olduğunca somut koşullara bağlanmasının gerekmesidir³⁶.

İyi niyetin esas olduğu ve uygulanması gerektiği bir marka hukuku sisteminde ise, kötü niyetin varlığının sabit olduğu sınıflar yönünden red veya hükümsüzlük söz konusu olmalı, diğer sınıflar yönünden ise iyi niyetin varlığının karine olduğu göz önüne alınıp marka, hükümsüz kılınmamalıdır. Aksi takdirde bir sınıftaki kötü niyetin tüm sınıflara sırayet etmesine yol açılacaktır ki, bu durum iyi niyet karinesine ters düşer. Örneğin, başvuru veya marka sahibi, kötü niyetli olarak rakibinin 30. sınıftaki emtialardaki faaliyetine engel olmak amacıyla 30. sınıfta müracaat ederse, bu ve benzer mal ve hizmetlere ilişkin sınıflar yönünden kötü niyet ispat edildiği takdirde marka hükümsüz kılınmalı veya iptal edilmelidir. Buna karşın başvuru veya marka sahibi 30. sınıftaki mallar yanında sırf markanın telaffuzunun hoşuna gitmesi, gerçek hak sahibi kişinin işgal alanına tamamen yabancı bir sektörde markayı kullanmak istemesi gibi nedenlerle başka mal ve hizmet sınıflarında da tescil ettirdiğinde bu sınıflar yönünden kötü niyet ispat edilemediği durumlarda kötü niyete dayalı olarak markanın hükümsüz kılınmaması veya iptal edilmemesi gerekecektir.

Marka başvurusunda veya tescilinde kötü niyetin değerlendirilmesinde tanınmış markalar yönünden ise alelade markalara ziyade daha sıkı bir denetim yapılması gerektiğini söylemeye gerek yoktur. Bu bağlamda kötü niyetli marka başvurusu bu yönüyle sadece hak sahibi olmadığını bilme hâli değil, artık marka hakkının kendisinde olmadığını bilmesine rağmen, tanınmış markanın itibarından yararlanmak suretiyle haksız kazanç elde etmek olarak anlaşılmalıdır. Çünkü tanınmış markaların 3. kişilerce tescilinde, başvuru sahibi hem marka hakkının kendisinde olmadığını bilmektedir hem

30 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. **Yongalık**, Aynur, "İstisnalar Dar Yorumlanır Kuralı" ve Değerlendirilmesi", AÜHF 2011, C. 60, S. 1, s. 1 vd.

31 Nitekim Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşmenin güvence altına aldığı bir hakka istisna getiren hükümlerin dar yorumlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Bu konuda bkz. 6.9.1978 tarihli "Klass ve Diğerleri/Almanya karara. Kararın Türkçe metni için ise bkz. **Doğru**, Osman, "İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi İçtihatları", T.C. Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara 2003, s. 571 vd.

32 **Zevkililer**, Aydın, Medeni Hukuk, 6. Baskı, Ankara 2000, s. 151.

33 **Zevkililer**, s. 152.

34 Bkz. Yar. İçtihatı Birleştirme Genel Kurulu Kararı, E. 1949/17, K. 1951/1, K.T. 14.2.1951.

35 **Guggenbühl**, Markus, Die gesetzlichen Vermutungen des Privatrechts und ihre Wirkungen im Zivilprozess, Zürich 1990, s. 14-15.

36 **Şehirli Çelik**, Feyzan Hayal, "İltibastan Kötüniyetli Tescile Paskalya Tavşanlarının Hikâyesi", Batider 2011, C. XXVII, S. 3, s. 103.

onun tanınmışlığından yararlanmak istenmektedir. Dolayısıyla tanınmış markalar açısından kötü niyet, hak sahibi olmadığını bilmek yanında, tanınmış markanın tanınmışlığından yararlanma şeklinde de kendini gösterecektir. Bu cümleden çıkan en önemli sonuç ise, tanınmış markanın başka sınıflarda da tescilinde artık iyi niyet iddiası dinlenemeyecektir. Çünkü kötü niyet burada açıktır ve farklı sınıfta da olsa başvuru, dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir. Örneğin, Siemens markasının aynısı veya ayırt edilmeyecek kadar benzerinin 43. sınıfta restoran hizmet alanında tescilinde de kötü niyetin varlığı kabul edilecek ve artık tüm sınıflar yönünden markanın hükümsüz kılınması mümkün olabilecektir.

VI. SONUÇ

Marka hakkının temel haklardan olduğu ve kanun hükmünde kararname ile hakkın ortadan kaldırılması veya sınırlandırılmasının hukuki yönden anayasaya aykırılık sorunlarının yaşanabileceği gerçeği karşısında, kötü niyetli marka başvurusunun kanun düzeyinde ele alınmak suretiyle hükümsüzlük nedeni olarak düzenlenmesi gerekmektedir.

Diğer yandan kötü niyetli başvuru ve tescilin mutlak bir red nedeni olarak düzenlenmesi en azından kötü niyetli marka başvurularının da önüne geçmek açısından önemli bir işleve sahip olacaktır.

Pozitif düzenleme çerçevesinde kötü niyetli marka başvurusu veya tescilinde, başvuru veya markanın tüm sınıflar -hatta alt sınıflar- yönünden kötü niyet açıkça ortaya konulmadığı takdirde hükümsüz kılınmasının, 556 sayılı KHK'nin kısmi hükümsüzlük müessesini tanınması ve marka hukukunun bu müessese üzerine kurulu olması, markanın temel haklardan olan mülkiyet hakkının kapsamında yer alması ve bu bağlamda marka hakkını sınırlandıran veya ortadan kaldıran hükümlerin dar yorumlanmasının gerekmesi, hâkimin taleple bağlı olması ilkesi ve son olarak iyi niyetin asıl olması temelinde mümkün olmadığını düşünüyoruz. Ancak tanınmış markalarda kötü niyetin sadece bilmemek olgusu üzerinde değil, tanınmış markanın tanınmışlığından yararlanmayı da kapsadığını ve bu çerçevede kötü niyetli markanın tüm sınıflar yönünden iptale veya hükümsüzlüğe yol açabileceğini belirtmek isteriz.

Sonuç olarak yukarıda zikredilen ilkelerin mutlaka göz önüne alınması koşuluyla, her somut olaya göre kötü niyetin ispatının aranmasının ve ileri sürülen talep doğrultusunda iptal veya hükümsüzlüğün kapsamını belirlemenin yerinde olacağını, kötü niyetin varlığı halinde tüm sınıflar ve alt sınıflar yönünden marka hakkının ortadan kaldırılmayacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Akıntürk**, Turgut, Medeni Hukuk, 11. Bası, İstanbul 2005.
- Arkan**, Sabih, Marka Hukuku, C.II, Ankara 1997.
- Bilgili**, Fatih, Marka Hukukunda Hakkın Kötüye Kullanımı, 1. Baskı, Ankara 2006 (**Anılış**: Marka Hukuku).
- Bilgili**, Fatih, “Türk Marka Hukukunda Kötü Niyetli Marka Tescili Başvurusuna Karşı İtiraz”, TBB Dergisi, 2007, S. 70, s. 27 vd. (**Anılış**: Türk Marka).
- Bous**, Ulrich, in Heidelberger Kommentar zum Markenrecht, (Hrsg. Ekey, F./ Klippel/D.) Heidelberg 2003.
- Doğru**, Osman, “İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi İçtihatları”, T.C. Adalet Bakanlığı Yayınları, Ankara 2003.
- Ertas**, Şeref, “Mülkiyet Hakkının Yeni Boyutu ve Bu Hakka Getirilen Daraltımların Anayasa ve İnsan Haklarına Uygunluğu”, in. Türk Medeni Kanununun Yürürlüğe Girişininin 80. Yılı Münasebetiyle Düzenlenen Sempozyum, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 2006, s. 135 vd.
- Gemalmaz**, Haydar Burak, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Açısından Mülkiyet Hakkının Sınırlanmasında ‘Adil Denge’ İlkesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2011, C. LXIX, S. 1-2, s. 347 vd.
- Guggenbühl**, Markus, Die gesetzlichen Vermutungen des Privatrechts und ihre Wirkungen im Zivilprozess, Zürich 1990.
- Helm**, Horst, “Die bösgläubige Markenmeldung”, GRUR 1996, s. 593 vd.
- Ingerl**, Reinhard/**Rohnke**, Christian, Markengesetz, 3. Aufl., München 2010.
- Karasu**, Rauf, “Spekülasyon ve Engelleme Markaları”, Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi (FMR), 2008, C. 8, S. 3, s. 11 vd.
- Memiş**, Tekin, “Türk Hukukunda Kötüniyetli Marka Tesciline Bağlanan Sonuçlar”, Fikri Mülkiyet Yıllığı, İstanbul 2009, s. 407 vd.
- Şehirli Çelik**, Feyzan Hayal, “İltibastan Kötüniyetli Tescile Paskalya Tavşanlarının Hikâyesi”, Bati-der 2011, C. XXVII, S. 3, s. 65 vd.
- Tekinalp**, Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, 3. Baskı, İstanbul 2004.
- Wiedmann**, Elke, Der Rechtsmissbrauch im Markenrecht, Konstanz 2002.
- Yasaman**, Hamdi/**Altay**, Sıtkı Altay/**Ayoğlu**, Tolga/**Yusufoğlu**, Fülürya/**Yüksel**, Sinan, Marka Hukuku, 556 Sayılı KHK Şerhi, 1. Baskı, C. II, İstanbul 2004.
- Yongalık**, Aynur, “İstisnalar Dar Yorumlanır Kuralı” ve Değerlendirilmesi”, AÜHFHD 2011, C. 60, S. 1, s. 1 vd.
- Zevkliler**, Aydın, Medeni Hukuk, 6. Baskı, Ankara 2000.